

VIJF SCHOOLPORTRETEN

Armoede in het voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs

In opdracht van de Onderwijsraad

*Anja Vink
December 2024*

INHOUDSOPGAVE

<i>Voorwoord</i>	3
<i>Startcollege Zadkine, Rotterdam</i>	4
<i>Beroepscollege locatie Herle, Heerlen</i>	7
<i>Winkler Prins, openbare school voor voortgezet onderwijs, Veendam</i>	10
<i>ROC Midden Nederland, Utrecht, Amersfoort en Nieuwegein</i>	13
<i>Leerpark Arnhem, Arnhem</i>	16

VOORWOORD

Armoede heeft veel gezichten. En dat geldt ook voor de aanpak van de gevolgen van armoede onder jongeren in het Nederlandse onderwijs. De Onderwijsraad benaderde mij in juni 2024 met de vraag of ik vijf portretten wilde schrijven van scholen in het voortgezet,- en middelbaar beroepsonderwijs die geconfronteerd worden met de groeiende armoede. Hoe geven deze scholen een antwoord op de noden en de problemen die dat met zich meebrengen?

De Onderwijsraad stelde als eis dat de scholen evenwichtig over Nederland moesten zijn verspreid en dat de portretten vooral moesten gaan over hoe het onderwijzend personeel en de directie omgaan met de gevolgen van armoede onder hun leerlingen.

In de vijf portretten in deze publicatie wordt al snel duidelijk dat iedere school dat op zijn eigen manier doet. Natuurlijk zijn er overeenkomsten door de subsidies die de overheid geeft. Maar de verschillen zijn groter. De ene school zoekt het in financiële ondersteuning van de ouders of in het onderwijs aan de leerlingen en studenten. De andere school werkt nauw samen met de gemeente of wil iedereen binnen de schoolmuren bewust maken wat het doet met jongeren om in armoede te leven.

Armoede is vaak verborgen en wordt door schaamte en schuldgevoel verhuld. Des te meer lof voor deze scholen uit alle delen van Nederland die een kijkje geven in de wijze waarop zij de armoede onder hun leerlingen en studenten proberen aan te pakken.

Anja Vink, onderwijsjournalist

De coronacrisis spoorde tot nieuw armoedebeleid aan bij Zadkine

‘Sommige docenten moeten we echt overtuigen dat armoede geen keuze is’

Sinds 2021 heeft Zadkine als eerste Nederlandse mbo-instelling een armoedefunctionaris. Die zorgt ervoor dat de kennis over armoede in alle lagen van Zadkine terechtkomt. ‘Dat is een zaak van lange adem.’

In de keuken van het Startcollege van Zadkine op Rotterdam-Zuid, een mbo niveau 1-opleiding, zwaait docent horeca Geert Heester de scepter. Ooit zelf werkzaam als kok stapte hij tien jaar geleden over naar het onderwijs. Het Startcollege bereidt studenten die nog geen diploma hebben voor op werk of vervolgonderwijs. Veel van die studenten hebben flink wat bagage en hebben het niet breed. Geert Heester: ‘Wij koken een aantal keer per week samen met de studenten van de afdeling horeca een voedzame en gezonde maaltijd. Die weegt bij elkaar een kilo. Studenten die dat nodig hebben, kunnen dat voor drie euro kopen en mee naar huis nemen. Daar eet soms een heel gezin van.’

Verder is er een moedergroep, waarin de moeders variëren van 18 tot 40 jaar. Sommige jongeren hebben in de gevangenis gezeten en proberen hun leven weer op de rails te krijgen. Maar er zijn ook studenten met autisme die op alle voorgaande scholen zijn uitgevallen. Met al die studenten moet docent Geert Heester een band opbouwen. ‘Ik leer ze maaltijden te bereiden volgens regels uit de horecakeuken. Ondertussen staan we naast elkaar aan het werkblad en praten we over wat hen bezighoudt. Dat werkt duizend keer beter dan aan tafel zitten. Ze vertrouwen me veel toe. Dat biedt aanknopingspunten om hen te helpen bij de overgang naar niveau 2.’

Thuisonderwijs

Zadkine werd al in 2008 tijdens de economische crisis geconfronteerd met de toenemende gevolgen van armoede onder haar studenten. Een grote groep studenten kon de schoolkosten niet meer betalen. In 2010 richtte Zadkine daarom als eerste Nederlandse mbo-instelling een fonds op. Na een inkomenscheck konden studenten daarmee boeken, gereedschap en bedrijfskleding deels vergoed of gratis krijgen.

Tien jaar later, in 2020, was de coronacrisis bij Zadkine aanleiding voor nieuw armoedebeleid. De docenten van het Startcollege schrokken van de beelden die met het thuisonderwijs via hun computer binnenkwamen: lege kale kamers, kleine huizen met veel bewoners en één laptop voor het thuisonderwijs. Die moest ook nog gedeeld worden met broertjes en zusjes. Een deel van de studenten van het Startcollege verdween. Daar kregen de docenten helemaal geen contact mee.

Directeur Jethro Bos van het Startcollege: ‘Wij hadden het idee dat we wel aardig op de hoogte waren van de armoede onder onze studenten. Maar het bleek veel erger dan we dachten. Na een week heb ik tegen de directie van Zadkine gezegd: “Dit kan echt niet.” Ik heb de studenten allemaal weer naar school laten komen.’ Jethro Bos was meer dan twintig jaar werkzaam voor Zadkine, waarvan de laatste zes jaar als directeur van het Startcollege. Daarnaast was hij portefeuillehouder armoedebeleid voor heel Zadkine. Sinds november 2024 is hij directeur van een vmbo.

In die eerste weken van de coronacrisis ontstond zowel bij de docenten als studenten van het Startcollege al snel het idee om te gaan koken voor eenzame mensen in de buurt. Docent

horeca Geert Heester kookte samen met de studenten maaltijden die door de studenten werden rondgebracht. Maar ook de studenten zaten vaak zonder geld. Bijbaantjes vielen weg en ouders konden ook niet werken. Zadkine stapte daarom tijdens de coronacrisis over op het uitdelen van vouchers. Studenten konden daar o.a. maaltijdboxen mee kopen.

Na de coronacrisis volgde de gascrisis en vervolgens de hoge inflatie. Tijdens de gascrisis werd al snel duidelijk dat sommige studenten van het Startcollege bij thuiskomst meteen in bed kropen. In huis was het gewoon te koud. Jethro Bos kreeg van het College van Bestuur van Zadkine toestemming om de thermostaat een graad hoger te zetten. Ook was de school open van acht uur 's ochtends tot zes uur 's avonds. Jethro Bos: 'En nu koken we nog steeds voor studenten goedkope, voedzame maaltijden. Het zit onderhand in het DNA van onze school.'

Kinderwagens

Volgens directeur Jethro Bos bestaat er een achterhaald beeld van armoede. 'Van een dakloze die in kapotte kleren op straat slaapt. Maar hier in Zadkine heeft armoede gympen van 600 euro aan en de nieuwste mobiel in de hand. Daardoor blijft die armoede verborgen. Dat hebben wij binnen Zadkine echt moeten leren. Door de coronacrisis is dat duidelijk geworden.' Volgens Jethro Bos is die 'buitenkant' en erbij horen voor de studenten van het Startcollege heel belangrijk. Daar steken ze zich voor in de schulden.

Als voorbeeld noemt Jethro Bos de moedergroep waarvan de kinderen soms in de duurste kinderwagens worden vervoerd. Bij de vraag waarom ze zich daarvoor in de schulden steken, geven de moeders vaak als reden dat ze het beste voor hun kinderen willen. Jethro Bos: 'Dat verlangen komt dus uit een goed hart.' Om dat andere beeld te laten zien, heeft het Startcollege in 2021 ook meegewerkt aan de televisieserie *Mommies in Class* van de NPO over de moedergroep.

Met de coronacrisis als aanleiding ontstond binnen Zadkine de behoefte om het armoedebeleid anders aan te pakken. Jethro Bos: 'Voorbij het systemisch denken van "alles oplossen met geld" naar "hoe maak ik iedereen hier bij Zadkine bewust van hoe de armoede doorwerkt bij onze studenten en wat kunnen we daaraan doen?"'

Bij het RVKO, een Rotterdams basisschoolbestuur, werkte sinds enige tijd een armoedefunctionaris. Die werd gefinancierd door het Sint Laurens Fonds, een Rotterdams liefdadigheidsfonds dat geld schenkt aan projecten voor jongeren en ouderen. Zadkine deed ook een aanvraag bij het fonds, met succes. In 2021 werd Mia Wilsterman voor zestien uur per week armoedefunctionaris. Ze is gepokt en gemazeld in het Rotterdamse buurtwerk en de aanpak van armoede. Mia Wilsterman: 'Ik behandel als armoedefunctionaris geen individuele zaken. Ik zet in gang dat de kennis over armoede in alle lagen van Zadkine terechtkomt. En dat is niet een projectje van drie jaar, maar echt een zaak van langdurige adem.'

Zadkine heeft met het nieuwe armoedebeleid ingezet op trainingen van de docenten van heel Zadkine. Mia Wilsterman: 'Sommige docenten, zoals die van techniek, moeten we echt overtuigen dat armoede geen keuze is. Die zien die schoenen van 600 euro en vinden dat een foute keuze. We moedigen hen vooral aan om het gesprek met de studenten aan te gaan. Zie de jongere achter die dure schoenen. Zie dat zijn keuze juist uit armoede voortkomt. Sterker nog: misschien kun je hem na zo'n gesprek verwijzen naar de schuldhulpverlening.'

Zadkine heeft het onderwijs aan de studenten over het voorkomen van schulden ook omgegooid. Mia Wilsterman: 'Onze voorlichting en hulpverlening loopt nu door het hele jaar heen.' Ze merkte dat de voorlichting vaak over de hoofden van de studenten heen gaat. 'Sommigen van hen associëren de voorlichters met mensen die in het schuldenstelsel werken en de negatieve ervaringen die zij daar hadden. Daarom ontstaat er achterdocht bij de doelgroep.'

Het Startcollege heeft daarom een schuldhulpverlenster aangenomen die dicht bij de jongeren staat. Eerst heeft Marjorie Malbons van stichting MAIT zich in alle klassen voorgesteld. Ze vertelde er dat ze altijd op donderdag aangesproken kan worden. Vervolgens zit ze niet in een kantoor achter een bureau, maar loopt ze iedere donderdag rond in de school. Daar knoopt ze met de jongeren gesprekken aan. Mia Wilsterman: 'En dat werkt dus. Ze helpt al verschillende jongeren. Ze zijn echt aanspreekbaar, maar je moet geduld hebben. Dan komt het vertrouwen wel.'

Bestuurskamers

De nieuwe aanpak werkt door tot in bestuurskamers van Zadkine. Jethro Bos: 'Wat mij al jaren dwarszit is de weeffout met het boekengeld. In het voorgezet onderwijs krijgen jongeren op havo en vwo voor zolang ze op school zitten gratis boeken van de overheid. In het mbo moeten zestienjarigen boeken kopen. Dat gaat soms om wel 1500 euro.'

Dat onderwerp heeft het afgelopen jaar hoog op de agenda gestaan bij het College van Bestuur, maar ook bij de Studentenraad. Er wordt nu veel kritischer naar de kosten van de boeken gekeken. Bij het Startcollege betalen alle studenten nu slechts 25 euro voor hun boeken, waar ze eerder meer dan 250 euro kostten. Mia Wilsterman: 'We zijn bezig dat ook voor niveau 2 te regelen. Ik ben heel blij dat dit bij het College van Bestuur op het netvlies staat. Die staan vaak ver van de werkvloer af. Bij Zadkine allesbehalve. Daar mogen we heel trots op zijn.'

[kader]

Zadkine Startcollege

Zadkine en Albeda College zijn de twee mbo-onderwijsinstellingen in Rotterdam. De studenten van Zadkine komen van oudsher vaker uit de zogenoemde armoedeprobleemcumulatiegebieden dan de studenten van het Albeda College. De armoedehulpvraag kwam dus als eerste op bij Zadkine. Ondertussen werken Zadkine en Albeda samen in de bestrijding van de armoede onder jongeren.

Zadkine heeft tien colleges in Rotterdam, Hoogvliet, Capelle aan de IJssel, Nissewaard en Schoonhoven. Bij elkaar gaan daar 17.000 studenten naar school.

Het Startcollege heeft drie locaties. Eén daarvan staat op Rotterdam-Zuid en biedt aan 350 studenten de mbo niveau 1-opleidingen Dienstverlening, Horeca, Logistiek, Techniek of Verkoop aan. Sinds dit schooljaar biedt Startcollege ook een niveau 2-opleiding aan.

De Basis Plus-klas geeft leerlingen een stevige start in het vmbo

‘We laten de leerlingen zo breed mogelijk kennis maken met werk en leren kiezen’

Het Beroepscollege locatie Herle in Heerlen-Noord heeft een grote taak met bijna de helft van de leerlingen die in armoede leeft. ‘Onze leerlingen ontdekken zelf hun capaciteiten. Daar halen we alles voor uit de kast.’

Donderdagmiddag half vier. In de sportzaal van Beroepscollege locatie Herle in Heerlen is het druk bij het zaalvoetbal. De bankjes langs de kant zitten vol. In de zaal staan jongens én meisjes te trappelen om te beginnen met het spel. Jongerenwerker Jeffrey Sprenger staat midden tussen de spelers en spreekt ze toe. Af en toe geeft hij klopjes op schouders of schudt hij een hand. Jeffrey werkt al zes jaar in de wijk Heerlen-Noord, waar Beroepscollege locatie Herle staat. Hij is in dienst van jeugd,- en jongerenwerk ‘JENS Helpt’.

Het zaalvoetbal is een onderdeel van de Rijke Schooldag, een naschools programma van Beroepscollege locatie Herle. Per week doen daar ruim 170 leerlingen aan mee, voornamelijk uit de onderbouw. Ze kunnen er huiswerk maken, leren schaken, gitaarles volgen en toneelspelen. Met schaken doen ook enkele leraren mee.

In de winter is de warme huiskamer in de schoolkelder voor sommige leerlingen een goed alternatief voor een koud huis. Ze kunnen er ook twee keer per week koken in de grote horecakeuken. De maaltijd eten ze ter plekke op of nemen ze mee naar huis. Voor sommige leerlingen is die mogelijkheid extra belangrijk, omdat er bij hen thuis weinig gezond voedsel op tafel komt. De school verzorgt ook het ontbijt en de lunch voor de leerlingen.

Het Beroepscollege locatie Herle probeert de leerlingen een gevoel van veiligheid te bieden. Directeur Dorothee Viguurs: ‘Veel van onze leerlingen nemen een flinke rugzak met problematiek mee de school in. Bijna de helft leeft in armoede, ouders zijn vaak werkloos, geven weinig steun en er is ook criminaliteit waarbij leerlingen dader of slachtoffer zijn. Wij zetten dus als school stevig in op veiligheid en gedrag. Daar zitten we echt bovenop.’ Maar de directie en docenten zien niet alles wat er buiten de school gebeurt. Dat is Jeffrey's taak als jongerenwerker: ‘Ik kom de leerlingen hier op school tegen, maar ook op straat. Daardoor ken ik vaak ook de thuissituatie van de leerlingen.’ Dorothee Viguurs: ‘Hij legt voor ons de verbinding tussen die twee vaak gescheiden werelden.’ Jeffrey vertelt dat hij sommige leerlingen met aandacht volgt, omdat ze bijvoorbeeld ‘op het randje van de jeugdige ondermijning’ zitten. ‘Als zo iemand niet bij zaalvoetbal komt opdagen, dan kijk ik of ik hem ergens in de buurt tref: “Hé man, ik miste je bij zaalvoetbal.”’

Basis Plus

Naast de Rijke Schooldag heeft de school ook het onderwijs aangepast. Sinds twee jaar heeft Beroepscollege locatie Herle een zogeheten Basis Plus-klas. Deze klas is gericht op leerlingen uit de basisberoepsgerichte leerweg die extra ondersteuning nodig hebben, bijvoorbeeld om het 1F-niveau voor de vakken taal en rekenen te halen. Dat is het minimale niveau dat leerlingen moeten halen op de basisschool. Daar zitten nieuwkomers tussen, maar ook leerlingen die in Nederland zijn opgegroeid. Vaak hebben hun ouders weinig opleiding gehad, waardoor ze hun kinderen niet goed kunnen ondersteunen. Dorothee Viguurs: ‘De grens tussen het praktijkonderwijs en de basisberoepsgerichte leerweg van het vmbo

vervaagt steeds meer. Met name de prestaties van leerlingen uit taalarme milieus gaan achteruit. Dat stelt ons voor een grote taak.'

De Basis Plus is door de leerkrachten van Beroepscollege locatie Herle ontwikkeld met de NPO-gelden, het extra geld dat scholen kregen om de coronavertragingen aan te pakken. Na een pilot van twee jaar werpt dat nu zijn vruchten af. De bedoeling van de Basis Plus was in eerste instantie om alleen ondersteuning te bieden aan leerlingen om uitval te voorkomen. Maar in die twee jaar is het programma veel breder geworden. Onderbouwcoördinator en projectleider van de Basis Plus Lars Reijnders: 'We leggen de nadruk op duidelijke regels, verwachtingen en positieve formuleringen. En dat maakt dat deze leerlingen, die met een negatief zelfbeeld van de basisschool komen, opeens grote stappen maken en groeien. In de derde klas staan ze dan veel steviger.'

De Basis Plus bestaat nu uit vier groepen met maximaal zeventien leerlingen in het eerste en tweede jaar. Ze krijgen kort instructie van hun mentor en met hulp van twee onderwijsassistenten gaan de leerlingen op drie niveaus aan de slag. Dat onderscheid in niveaus is een belangrijke stap geweest. Lars Reinders: 'Voor veel docenten in het voortgezet onderwijs is dat differentiëren binnen deze doelgroep een enorme uitdaging. Maar het is noodzakelijk. Zo komt iedere leerling tot zijn recht. Leerlingen leren op hun eigen niveau en krijgen daarin de passende begeleiding.'

Ontdek je toekomst

Directeur Dorothee Viguurs: 'Deze leerlingen hebben ook vaak een beperkter en kleiner sociaal netwerk om zich heen en hebben meer moeite met het vinden van een stage.' Waar in menig vmbo de beroepsvakken steeds meer verdwijnen, heeft het Beroepscollege locatie Herle de laatste jaren juist het beroepsgerichte onderwijs stevig uitgebreid. Onder het mom van 'Ontdek je toekomst' krijgen de leerlingen in de eerste twee leerjaren per week zes uur les in twee profielen. Het Beroepscollege locatie Herle biedt zes profielen aan. Het zijn drie profielen techniek: Bouwen, Wonen & Interieur (BWI), Produceren Installatie Energie (PIE) en Mobiliteit & Transport (MT); en daarnaast Zorg & Welzijn, Horeca, Bakkerij & Recreatie en Economie & Ondernemen.

In die eerste twee jaar gaan ze vier keer per jaar op snuffelstage. Dorothee Viguurs: 'Door ze te laten snuffelen moedigen we hun nieuwsgierigheid aan en zo een stage te vinden waar hun hart ligt.' Voor de leerlingen die het niet lukt om een snuffelstage te vinden, maakt Beroepscollege locatie Herle gebruik van JINC. Dat is een landelijke organisatie die leerlingen die in armoede leven helpt om hun kansen op de arbeidsmarkt te vergroten. Sommige leerlingen lopen ook stage bij jongerenwerker Jeffrey. Hij begeleidt daarnaast stagiaires van mbo en hbo.

Keuzevak

In het derde jaar krijgen alle leerlingen veertien uur beroepsgericht onderwijs.

In het vierde leerjaar lopen alle basis- en kaderleerlingen van de zomervakantie tot de kerstvakantie een dag in de week stage. Voor deze stage krijgen leerlingen een cijfer.

Daarvoor moeten ze opdrachten maken voor een keuzevak. De opdrachten moeten uitvoerbaar zijn bij het bedrijf waar de leerling stage loopt. Beroepscollege locatie Herle biedt tien keuzevakken aan. Die hoeven geen verband te hebben met het gekozen profiel. De keuzevakken lopen uiteen van traiteur, mode en design, het opzetten van evenementen en het opzetten van een eigen bedrijf. Zo kan een leerling die kapper wil worden tijdens de stage

ook onderzoeken hoe ze zelf een kapsalon opzet. 'We laten de leerlingen zo breed mogelijk kennismaken met alle facetten van werk en we leren ze daarin te kiezen. Onze leerlingen ontdekken zelf wat hun capaciteiten zijn en daar halen we alles voor uit de kast.'

Bovenop de beroepslessen krijgen alle leerlingen zes uur les in het vak 3L. Dat staat voor leren leren, leren leven, leren kiezen. De mentor van de klas geeft deze lessen, bijvoorbeeld lessen in digitale vaardigheden. Viguurs: 'Over jongeren wordt altijd gezegd dat ze zo digitaal vaardig zijn, maar onze leerlingen zijn dat helaas niet. We leren ze kritisch omgaan met de informatie op de sociale media en zichzelf beter te beschermen op sociale media.'

De leerlingen krijgen ook lessen in hoe ze moeten leren: hoe ze met hun agenda moeten werken, hun huiswerk plannen en aantekeningen maken. Daarnaast ondersteunt de mentor de leerlingen in hun persoonlijke ontwikkeling met individuele gesprekken. Maar de mentor kan ook twee leerlingen bij zich roepen als ze ruzie hebben. Het bouwen van een veilige groeps cultuur in de klas is een belangrijk onderdeel van het vak 3L.

Lerarenopleiding

Dorothee Viguurs: 'Net afgestudeerde leraren van de lerarenopleiding staan helaas heel vaak met lege in handen in onze klassen. Ze weten heel veel over hun vak, maar hebben geen ervaring met leerlingen zoals die op onze school zitten.' De directeur is zelf ooit opgeleid aan de Pabo en werkte daarna op de Buitenhof, een school voor speciaal voortgezet onderwijs naast Beroepscollege locatie Herle. Na een samenwerkingsproject tussen de twee scholen werd zij gevraagd te solliciteren als directeur voor het Beroepscollege, locatie Herle. In haar kielzog kwam steeds meer aandacht voor de pedagogische aanpak en het differentiëren. Dorothee Viguurs: 'En juist die twee vaardigheden heb je hard nodig op een vmbo zoals de onze. Het zou een enorme verbetering zijn als de lerarenopleidingen daar meer aandacht aan zouden besteden.'

[kader]

Beroepscollege locatie Herle

Heerlen komt uit vele onderzoeken als de meest kwetsbare gemeente in de regio Parkstad Limburg. In het Beroepscollege locatie Herle betekent het dat bijna de helft van de 520 leerlingen in armoede leeft. De leer- en taalproblematiek van de meeste leerlingen is groot. Zes procent van hen gaat naar de gemengde leerweg, veertig procent naar de kaderberoepsgericht leerweg en 54 procent naar de basisberoepsgerichte leerweg. Voor de leerlingen voor wie de basisberoepsgerichte leerweg een te grote stap is, heeft het Beroepscollege locatie Herle de Basis Plus-groepen opgezet.

De Winkler Prins in Veendam pakt armoede op alle fronten aan

‘Onderwijs geven is en blijft de kerntaak van onze school’

Winkler Prins openbare school voor voortgezet onderwijs, van praktijkonderwijs tot gymnasium, in het Groningse Veendam heeft al flink wat jaren ervaring met armoedebestrijding onder zijn leerlingen. ‘Armoedebeleid in het voortgezet onderwijs is een puzzel van verschillende maatregelen.’

Vorig schooljaar moest een leerling uit de laatste klas van de Praktijkschool van de Winkler Prins op sollicitatiegesprek voor een baan. Hij bezat echter maar één verwassen joggingbroek. Geld voor iets nieuws was er thuis niet. De school sprak de stichting Vrienden van de Winkler Prins aan. Volgens coördinator Tineke Valk van de Praktijkschool is het kopen van kleding officieel niet de taak van de school, maar zonder die broek is de kans dat die sollicitatie mislukt groot. ‘In het verleden betaalden sommige leraren zo’n broek uit eigen zak.’

De Vrienden van de Winkler Prins is tien jaar geleden opgericht voor dit soort noden. In het bestuur zitten voormalige medewerkers en een directeur van de scholengemeenschap. Zij weten uit ervaring wat er op de school speelt. Naast een nieuwe broek vergoeden ze voor leerlingen van Winkler Prins soms ook een examentraining, of een fiets voor een leerling die van ver moet komen. Daarmee wil de school ook voorkomen dat leerlingen afhankelijk zijn van de vrijgevigheid van een individuele leraar.

De Vrienden van de Winkler Prins is zeker niet het enige instrument dat de school in Veendam tot zijn beschikking heeft om de gevolgen van armoede onder haar leerlingen te bestrijden. Het armoedebeleid van de Winkler Prins heeft een lange geschiedenis vanwege de al decennia durende armoede in de Groningse Veenkoloniën waar Veendam onder valt. Sinds 2023 is Gonnie Niemeijer directeur Onderwijs en Kwaliteit van de Winkler Prins en houdt zij zich onder meer bezig met het armoedebeleid van de school. Ze was al sinds 2021 betrokken bij de school als projectleider NPO-gelden en schoolontwikkeling. Zij trof toen ze begon een school aan die op bescheiden wijze de ergste noden van de leerlingen aanpakte. Sinds 2021 heeft ze daar meer samenhang in aangebracht.

Gonnie Niemeijer: ‘Ook op onze school dreigt het onderwerp armoede van de radar te verdwijnen doordat de school met 1830 leerlingen groot is en verder van de thuissituatie van de jongeren af staat. Armoedebeleid in het voortgezet onderwijs is een puzzel van verschillende maatregelen waar je iedere keer weer kritisch naar moet kijken.’

Een van die maatregelen is een gratis ontbijt en lunch op het vmbo, havo en vwo voor de leerlingen die dat nodig hebben. In het praktijkonderwijs staat iedere ochtend ontbijt voor de bijna honderd leerlingen klaar. Later op de dag bereiden leerlingen de lunch. De school heeft verscheidene pedagogische conciërges in dienst. Bij sommige leerlingen houden zij een vinger aan de pols; ook houden ze de veiligheid op school in de gaten. Sinds dit schooljaar heeft Winkler Prins ook een jongerenwerker in dienst. Die was eerst in dienst van de gemeente, maar werd daar wegbezuinigd. Gonnie Niemeijer: ‘De drugscriminaliteit in Oost-Groningen neemt toe. Binnen de provincie Groningen zijn er regio’s die er minder goed aan toe zijn dan Veendam. Maar ook jongeren bij ons op school zijn kwetsbaar vanwege hun sociaaleconomische positie. We willen dat als school in het oog houden.’

Meedoen-fonds

Een andere belangrijke praktische invulling van het armoedebeleid van de Winkler Prins zijn de drie financiële coaches die ouders of verzorgers helpen, bijvoorbeeld met het aanvragen van financiële ondersteuning voor hun kinderen. Bernadette Keijzer is verantwoordelijk voor het praktijkonderwijs, Janet van der Laan voor het vmbo en Gerda Koning voor havo en vwo. De collega's verwijzen ouders of verzorgers naar zes liefdadigheidsfondsen die bijdragen in de schoolkosten, de ouderbijdrage, schoolreisjes, sport, muziek en theaterlessen. Ook kunnen ze worden aangesproken voor nieuwe kleren. Het Groningse Meedoen-fonds is onderdeel van het Armoedepact in Veendam. Het fonds is bedoeld voor mensen die tot 125 procent van het sociaal minimum als inkomen hebben. Op zijn website vermeldt het fonds dat de aanvraag 'zonder gedoe en bonnetjes' gaat. Voor de stichting Leergeld daarentegen moeten ieder jaar alle inkomensgegevens worden aangeleverd. Volgens de financiële coaches is dat voor sommige ouders een jaarlijks terugkerende zorg. 'Het levert veel stress op.'

Sinds het schooljaar 2020 mogen scholen leerlingen niet uitsluiten van activiteiten wanneer de vrijwillige ouderbijdrage niet wordt betaald. De financiële coaches zijn het er roerend over eens dat hun werk hierdoor niet makkelijker is geworden. De groep niet-betalers is sindsdien op de Winkler Prins gegroeid. Daardoor komt regelmatig bij schoolreisjes de kritische grens van 75 procent betalende ouders in zicht. Is die bereikt, dan gaat de activiteit hoogstwaarschijnlijk niet door. Tot nu toe is dat nog niet gebeurd.

De drie vrouwen moeten er naar gissen waarom er niet wordt betaald. Ze mogen ouders of verzorgers namelijk niet vragen waarom ze niet betalen. Ook mogen ze niet aandringen op betaling. 'Misschien denken sommigen van hen dat het niet meer hoeft? Maar misschien zijn dit ook wel ouders of verzorgers die nooit durfden aan te kloppen voor een betalingsregeling, omdat ze zich daarvoor schamen? Maar we horen weer van andere ouders en verzorgers die eerlijk zeggen: als zij niet betalen, waarom wij dan wel?'

Juist de ouders of verzorgers die grote moeite hebben met betalen, zo zien de financiële coaches, zetten alles op alles om de bijdrage voor de schoolreisjes bij elkaar te sprokkelen. 'Ze sluiten afbetalingsregelingen af en soms springt een grootouder bij.'

De problemen rond de betaling van de ouderbijdrage maakt de school wel duidelijk dat zij lang niet alle ouders of verzorgers met betalingsproblemen in het vizier hebben. Sinds kort delen de coaches folders uit op de open avonden en ouderavonden. 'We hebben zelfs een wat minder opvallende folder gemaakt, maar ook dat helpt tot nu niet. Er is veel schaamte om hulp te vragen.'

Onder advisering

De Winkler Prins kijkt nadrukkelijk naar onderwijs als middel om armoede te bestrijden. Gonnie Niemeijer: 'Onderwijs geven is en blijft onze kerntaak. Door middel van goed onderwijs kunnen leerlingen de armoede ontstijgen. Uit onderzoek blijkt dat de onder advisering door de basisschool in de Noordelijke provincies het hoogst is van heel Nederland. We kijken met ons team voortdurend naar ons onderwijs en passen het waar nodig aan zodat leerlingen boven dat basisschooladvies kunnen uitstijgen.'

Groep 8-leerlingen kunnen naast vijftien reguliere brugklassen voor vmbo, havo en vwo ook kiezen voor een experiment met twee zogeheten brede, heterogene brugklassen. De leerlingen kunnen in deze klassen twee jaar hun keuze voor vmbo, havo of vwo uitstellen. Ze krijgen thematisch onderwijs dat sterk gericht is op de sociale ontwikkeling van de

leerlingen. Volgens Gonnie Niemeijer kunnen zeker ook leerlingen uit gezinnen met lage inkomens daar veel profijt van hebben. 'Je ziet ze opbloeien in die brede brugklas.' Een aanzienlijke deel van de leerlingen van Winkler Prins heeft ook een taalachterstand. Daarom wordt iedere dag in alle klassen gelezen, van praktijkonderwijs tot gymnasium. De school heeft ook een grote, lichte schoolbibliotheek bij de ingang van het hoofdgebouw. De bibliotheek schaft ieder jaar voor minimaal twintigduizend euro nieuwe boeken aan en heeft naast een eigen medewerker ook een medewerkster van Biblionet in dienst, die leerlingen helpt bij het kiezen van de boeken.

Voor de vmbo-leerlingen van de Winkler Prins komen vaak niet verder dan de provinciegrenzen. De school besteedt daarom ook veel aandacht aan internationalisering. Gonnie Niemeijer: 'De Winkler Prins stimuleert actief dat alle leerlingen de wereld kunnen verkennen. Maar dat komt wel in het gedrang nu minder ouders of verzorgers betalen. Dit schooljaar gaan we heroverwegen welke reizen en excursies kunnen doorgaan. En dat zou kunnen betekenen dat sommige niet meer doorgaan.'

Ondanks de grote inspanningen draagt de Winkler Prins niet heel nadrukkelijk uit dat ze al flink wat jaren aan de gevolgen van langdurige, overerfbare armoede voor sommige leerlingen werkt. Dat zit volgens Gonnie Niemeijer deels in de Groninger aard: 'Doe maar gewoon. Iedereen doet wat hij of zij moet doen en we maken er verder weinig woorden aan vuil. Maar, en dat telt ook wel mee, je wilt ook niet bekend staan als de school die zo veel aan armoede doet. Dan ontstaat snel het beeld dat andere kinderen erbij inschieten. Dat blijft een moeilijke spagaat.'

[kader]

Winkler Prins

Winkler Prins is de enige school voor voortgezet onderwijs in Veendam met 1930 leerlingen en heeft een brede regionale functie. Een grote verbouwing maakte het mogelijk dat de scholen van vmbo tot gymnasium sinds afgelopen schooljaar op een groot terrein naast het voormalige stadion van SC Veendam bij elkaar zijn gekomen. Een paar straten verderop huist het praktijkonderwijs met 94 leerlingen.

Uit de gegevens van het Nationale Cohortonderzoek naar de leerlingenpopulatie van Winkler Prins blijkt dat meer dan de helft van de leerlingen van de praktijkschool uit een gezin met een laag inkomen komt. Op de basis- en kaderafdeling van het vmbo komt 33 procent van de leerlingen uit een gezin met een laag inkomen. Bij havo en vwo is dat respectievelijk zeventien en negen procent.

In het praktijkonderwijs maakt twintig procent van de ouders gebruik van een betalingsregeling voor de ouderbijdrage, boeken en schoolreisjes. In het vmbo vraagt rond de vijf procent van de ouders een betalingsregeling aan. In het havo en vwo gaat het om slechts enkele leerlingen van wie de ouders een aanvraag doen.

‘Hele klassen hebben echt geen idee waar ze recht op hebben’

ROC Midden Nederland zette zeven jaar geleden het financieel spreekuur, kortweg Fis, op om studenten te helpen bij financiële problemen. ‘Dit jaar is het echt bizar druk.’

Een warme septemberdag. In een gang op de eerste verdieping van de opleiding Horeca en Toerisme van ROC Midden Nederland, in Nieuwegein, is het een komen en gaan van studenten. De meesten zijn op zoek naar Jos van Spanje, een van de twee coördinatoren van het Fis, het Financieel Spreekuur van ROC Midden Nederland. Ze schieten hem aan en vragen om een afspraak. ‘Wil je me mailen? Dan mail ik echt snel terug,’ antwoordt hij. Het Fis helpt mbo-studenten die niet genoeg geld hebben voor een laptop, lesgeld, boeken, gereedschap, werkkleding en schoolreizen. Bij het Fis kunnen ze financiële hulp aanvragen.

September is volgens Jos van Spanje de drukste tijd van het jaar voor het Fis. ‘We proberen voor het eind van de maand alle studenten met boeken en laptops in de les te hebben. Ze mogen vaak zonder boeken de klas niet in, dus dan lopen ze meteen een achterstand op. Studenten die bij ons een aanvraag hebben gedaan, mogen wel de klas in. En als ze dat nog niet hebben gedaan, stuurt de docent ze door naar ons.’

Diezelfde middag gaat hij ook nog naar de locaties van ROC Midden Nederland in Amersfoort. Daar helpt hij nog meer studenten met een aanvraag voor financiële steun. Het Fis werkt op vijf locaties. ‘Dit jaar is het echt bizar druk.’

Signaleren en verwijzen

Zeven jaar geleden gooidde het ROC Midden Nederland zijn ondersteuning aan studenten om. Syta Kasius is sinds anderhalf jaar manager van het Centrum voor Studentontwikkeling, waaronder het Fis valt. Daarvoor werkte ze als manager van de Kappersopleiding van het ROC Midden Nederland. ‘We zagen de geldproblemen onder de studenten toenemen. We zochten naar een manier om het geld van het MBO Studentenfonds zo goed mogelijk in te zetten.’ ROC Midden Nederland heeft sindsdien als uitgangspunt dat de ondersteuning aan studenten ten dienste moet staan van het onderwijs en het behalen van een diploma.

Met zestig personeelsleden maakt het Centrum voor Studentontwikkeling zich vooral sterk voor het signaleren en verwijzen bij leerproblemen bij studenten. Zo’n vijf procent van de 19.000 studenten klopt daarvoor bij het centrum aan. Syta Kasius: ‘Daar zijn we heel druk mee: met studenten die als gevolg van ADHD of autisme bijvoorbeeld niet goed kunnen plannen.’

Via een app kunnen de studenten van ROC Midden Nederland ook in contact komen met de supportteams van het Centrum voor Studentontwikkeling die kijken wat een student nodig heeft en vervolgens doorverwijzen. ‘Bij bijvoorbeeld psychische problemen volgt er dan wel een aantal gesprekken, maar duurt dat langer dan verwijzen we door naar de ggz. Is iemand dakloos, dan verwijzen we meteen door. Wijzelf hebben daarvoor niet de expertise in huis.’

Via de supportteams kunnen studenten in Utrecht ook doorverwezen worden naar de Buurtteams van de gemeente Utrecht. Syta Kasius: ‘De gemeente Utrecht heeft de laatste jaren veel meer hulpverlening opgezet. Waarom zouden wij hetzelfde gaan doen?’

Financieel Spreekuur

In diezelfde app staan ook de mobiele telefoonnummers van de medewerkers van het Fis. 'Op Fis zetten we vol in, omdat we zien dat het echt effect heeft. Studenten vallen niet langer uit. We zorgen ervoor dat ze aan het begin van het schooljaar zo snel mogelijk alles hebben wat ze nodig hebben,' zegt Syta Kasius. De studenten die Fis-coördinator Jos van Spanje helpt, bestaan uit twee groepen: studenten tot achttien jaar en studenten vanaf achttien jaar. Beide groepen volgen voornamelijk een BOL-opleiding niveau 1 en 2. Studenten van niveau 3 en 4 maken veel minder gebruik van de regelingen.

Tot achttien jaar zijn studenten nog financieel afhankelijk van hun ouders en kunnen ze geen basisbeurs aanvragen. Ze hoeven ook geen lesgeld van 1.419 euro te betalen. Wanneer ze een BOL-opleiding volgen hebben ze wel recht op een studenten ov-jaarkaart. Wat overblijft zijn de kosten voor boeken, laptop, gereedschap, werkkleding en schoolreisjes.

Deze groep studenten kan in aanmerking komen voor financiële steun als het inkomen van de ouders onder 150 procent van het bijstandsniveau ligt. Daarnaast stelt het Fis ook de eis dat studenten een bijbaantje hebben. Jos van Spanje: 'Ze tonen daarmee aan dat ze er zelf ook wat voor doen. Maar er zijn ook studenten die geen bijbaantje hebben, omdat ze bijvoorbeeld mantelzorger zijn. En een flink deel van hen draagt ook bij aan het gezinsinkomen.'

Samen met de student wordt een begroting gemaakt van inkomsten en uitgaven. Daarbij wordt ook kritisch gekeken naar uitgaven voor dure kleding en de nieuwste mobiele telefoons. Jos van Spanje: 'Soms is het een flinke puzzel om uit te rekenen waar ze dan recht op hebben.'

Voorlichting

Voor studenten boven de achttien jaar is beduidend minder budget nodig. Zij hebben recht op een basisbeurs (zie kader). Tien procent van de volwassen mbo-studenten in Nederland vraagt geen studiefinanciering bij DUO aan, omdat zij niet weten dat ze daarvoor in aanmerking komen. Ze zijn er ook niet van op de hoogte dat de basisbeurs bij het afstuderen een gift is, en vragen vaak ook geen zorgtoeslag aan. Het werk van het Fis voor deze groep bestaat zo voor een groot deel uit het geven van voorlichting en hulp bij het aanvragen van alles.

Jos van Spanje: 'Vaak gaat het om de nieuwkomers, studenten die nog maar enkele jaren in Nederland zijn. Deze jongeren hebben geen ouders die ze daarbij kunnen helpen. Hele klassen hebben echt geen idee waar ze recht op hebben.'

Bij deze groep stelt het Fis als eis dat ze bovenop hun basisbeurs een lening afsluiten als ze geld tekortkomen en, als dat nodig is, ook maximaal lenen. Maar de laatste tijd loopt het Fis tegen studenten van islamitische afkomst aan die aangeven dat ze volgens hun religie niet mogen lenen. Jos van Spanje: 'We kunnen ze niet dwingen om te lenen. We houden daar wel rekening mee, maar kijken eerst of er nog andere wegen zijn. Sommige studenten lenen bijvoorbeeld geld bij familie.'

Als de drukke tijd bij het Fis voorbij is, begint Jos van Spanje met voorlichting aan de studenten die nog geen achttien zijn. Zeker in de klassen met anderstalige studenten, waar de meesten al een vergoeding van het Fis krijgen. 'Om te voorkomen dat deze studenten weer vastlopen in de nieuwe regels die dan op hen afkomen. En ook om onszelf een hoop werk te besparen.'

Daarnaast helpt het Fis ook studenten met schulden. Landelijk heeft twintig procent van de mbo-studenten schulden. Jos van Spanje: 'Veel studenten vallen uit vanwege die schulden. Het groeit ze op een gegeven moment boven het hoofd. Dan gaan ze werken om die schulden af te lossen.' Volgens hem zou het al veel schelen om bij inschrijving daarnaar te vragen. 'Dan kun je daar al op een vroeg moment op inspelen. Wij vragen het ook de meeste studenten die bij ons aankloppen. Maar er is nog een grote groep die we niet in het vizier hebben. Studenten schamen zich.'

Financiële educatie

Het Fis is ook bezig om lessen over budgetteren te ontwikkelen. Mbo's krijgen financiering van het ministerie van Sociale Zaken voor financiële educatie. Jos van Spanje: 'Sommige studenten die zelfstandig gaan wonen, hebben geen idee hoe ze met hun geld moeten omgaan. Ze hebben dat meestal niet geleerd van hun ouders.'

Maar er zijn ook steeds meer studenten die werken als zzp'er. Als voorbeeld noemt Jos van Spanje de jongens van autotechniek die geld verdienen met het sleutelen aan auto's. Ze vergeten vaak btw-aangifte te doen en begrijpen niet dat ze aan het eind van het jaar ook nog belasting moeten betalen. Dan hebben ze opeens een flinke belastingschuld opgebouwd. 'Voor deze groep wil ik een cursus opzetten hoe ze het zzp-schap goed moeten aanpakken.'

Een onverwachte ontwikkeling bedreigt echter de continuïteit van het Fis. Naast de twee coördinatoren, van wie Jos van Spanje er een is, werken er alleen stagiaires van hbo-opleidingen Sociaal werk of Economie. Voor het komende jaar zijn er nog geen stagiaires gevonden. Jos van Spanje: 'Van de hbo-instellingen horen we dat de stagevergoeding die ze bij ons krijgen veel lager is dan bij andere instellingen of bedrijven. Studenten kiezen voor die hogere stagevergoeding, omdat ze dat geld nodig hebben.'

Het onderwerp staat hoog op de agenda voor het komende overleg met het management van ROC Midden Nederland. Jos van Spanje: 'Wij kunnen dit niet met zijn tweeën aan. Studenten weten ons steeds beter te vinden en we hebben zeker nog niet alle studenten met financiële problemen in het vizier. Het wordt alleen maar drukker en drukker.'

[kader]

ROC Midden Nederland

Sinds 2021 heeft de overheid middelen beschikbaar gesteld om mbo-studenten die dat nodig hebben financieel te ondersteunen. Dit zogenoemde Mbo-Studentenfonds wordt gefinancierd door het ministerie van Onderwijs. Hoe het geld wordt besteed, bepaalt ieder ROC zelf. ROC Midden Nederland telt 19.000 studenten die in Utrecht, Nieuwegein en Amersfoort op dertien verschillende locaties onderwijs krijgen. Nog geen drie procent van de studenten maakt gebruik van het Mbo-Studentenfonds. Dat zijn voornamelijk studenten van niveau 1 en 2. Het fonds van ROC Midden Nederland besteedt 500.000 euro aan steun: 350.000 aan studenten tot achttien jaar en 150.000 aan studenten boven de achttien jaar. 150.000 euro komt uit de eigen middelen van ROC Midden Nederland.

Leerpark Arnhem werkt samen met de gemeente tegen armoede

‘Onze leerlingen zijn kwetsbaar en makkelijk beïnvloedbaar’

Leerpark Arnhem, in de wijk Presikhaaf van Arnhem-Oost, werkt nauw samen met de gemeente om armoede tegen te gaan. Die gaat niet aan zijn leerlingen voorbij. ‘We maken een netwerk van toezicht in de buurt, op school en thuis.’

Tijdens de rondleiding door het gebouw van Leerpark Arnhem wijst afdelingsleider Maarten Koopman in het horecalokaal van de praktijkschool op een leerling die tomaten staat te snijden. ‘Zij krijgt thuis regelmatig te weinig eten. Ook eet ze vaak de helft van de ingrediënten al op voordat ze in de pan gaan. Er zijn meer leerlingen die dat doen.’ Na de herfstvakantie is de school begonnen met een gratis ontbijt en lunch. Zo moet voorkomen worden dat leerlingen met honger in de klas zitten. ‘Het is afgelopen jaar erger geworden doordat de boodschappen zo duur zijn. Wij merken dat hier duidelijk.’

Maarten Koopman is sinds dit schooljaar afdelingsleider van de praktijkschool van Leerpark Arnhem. Eerder werkte hij er ook al als leraar. ‘Ik kom hier nu de kinderen van mijn toenmalige leerlingen tegen. We hebben het hier dus over overerfbare armoede, van generatie op generatie.’

In de bestrijding van de gevolgen van de armoede in de school werkt Leerpark Arnhem nauw samen met de gemeente Arnhem. Sinds het aantreden in 2017 van burgemeester Ahmed Marcouch heeft de gemeente grotere aandacht voor armoede. De aanpak richt zich vooral op het indammen van drugscriminaliteit en ondermijning in buurten en scholen. Koste wat het kost moet voorkomen worden dat jongeren afglijden richting criminaliteit en schulden maken.

Drie jaar geleden trokken twee scholen voor voortgezet onderwijs aan de bel bij de gemeente. Ze konden de incidenten in hun scholen niet meer aan en vroegen om hulp. Dat betrof onder meer vuurwapenbezit. Het ging niet om Leerpark Arnhem, maar de school herkent de problematiek wel. Maarten Koopman: ‘Wij zijn zelf nooit geconfronteerd met vuurwapenbezit, maar wel met drugsgebruik rond de school. Ook hebben wij af en toe leerlingen met een justitiële enkelband. We weten dan niet precies van de hoed en de rand. Onze jongeren zijn kwetsbaar. Ze zijn makkelijk te beïnvloeden en willen er graag bij horen. Ze willen ook de mooiste merkkleding en de nieuwste sportschoenen hebben. En dan is zo’n makkelijk klusje als drugs “bewaren” heel verleidelijk. Zo glijden ze makkelijk af. Wat wij als school kunnen doen, is ze weerbaar maken tegen die verlokkingen. Maar dat kunnen we niet alleen. Daar is veel meer voor nodig.’

Straatcoaches

Sabrina van Koppenhagen is coördinator van Veiligheid In en Om de School (VIOS), een organisatie die onder de Stichting Aanpak Straat en Schoolveiligheid (SASS) valt. Die laatste werkt in opdracht van de gemeente Arnhem. Alle scholen voor voortgezet onderwijs en enkele basisscholen in Arnhem hebben dankzij het VIOS afgelopen jaren zogenoemde kernteams opgezet. Daarin schuiven schoolmaatschappelijk werk, straatcoaches, politie, leerplicht en het wijkteam regelmatig aan. In het overleg van het kernteam worden de leerlingen besproken. De straatcoaches houden de jongeren in de buurt in het oog.

Schoolmaatschappelijk werk en mentoren doen dat in de school. Maar het kernteam geeft ook voorlichting aan ouders op de scholen. Ze leren de politie en de straatcoaches kennen en leren ook hoe ze hulp kunnen vragen bij het wijkteam. Dat kan ook schuldhulpverlening zijn. Sabrina van Koppenhagen: 'We maken een netwerk van toezicht in de buurt, op school en thuis. Alles is erop gericht om de leerlingen in de gaten te houden en te voorkomen dat ze afglijden.'

Schoolmaatschappelijk werk

Op Leerpark Arnhem loopt schoolmaatschappelijk werker Badr Aarab al vier jaar rond. Hij is in dienst van Scala, een organisatie voor zorgondersteuning opgezet door de Christelijke Onderwijs Groep (COG), het bestuur van Leerpark Arnhem. Alle ondersteunende diensten op de scholen zijn hierin ondergebracht: van logopedie, schoolverzuimmedewerkers en psychologen tot schoolmaatschappelijk werk. Het voordeel van vaste mensen in de school is volgens afdelingsleider Maarten Koopman dat je niet iedere keer weer je verhaal opnieuw hoeft te vertellen bij weer een nieuwe hulpverlener: 'Badr weet vaak meteen waar je het over hebt.'

Badr Aarab: 'Omdat ik al lang meeloop, ken ik ouders en leerlingen ook vaak goed. En ik weet op mijn beurt weer wie ik in het kernteam moet aanspreken. Je overlegt meteen of er iets moet gebeuren en of de anderen in het kernteam ook iets kunnen doen.'

Daarnaast is Badr Aarab ook in dienst van AM Supportteam, een organisatie voor jeugd en jongerenwerk. 'De lijntjes met de school zijn kort. Daardoor kan er effectief worden geschakeld,' vertelt Badr.

AM Supportteam werkt ook samen met Presikhaaf University. Daar kunnen jongeren na schooltijd drie dagen per week gratis huiswerkbegeleiding krijgen. Presikhaaf University begeleidt ook de overstap van de basisschool naar het voortgezet onderwijs. Hierbij krijgen leerlingen en hun ouders een buddy die hen door dat proces loodst. Daarnaast hebben Presikhaaf University en AM Supportteam de Arnhemse organisatie Oprecht opgezet, die schuldhulpverlening aan jongeren verleent. Jongeren met schulden krijgen een buddy. Die helpt hen om schulden aan te pakken.

Schuldhulpverlening

De aanpak van schulden staat hoog op het prioriteitenlijstje van de gemeente Arnhem. Zo werden de schulden van veertig gezinnen in de wijk Immerloo van Arnhem-Oost kwijtgescholden om een nieuwe start te kunnen maken. Daarnaast heeft de gemeente vroegsignalering en schuldhulpverlening in eigen hand genomen. Ook zet de gemeente verschillende bewezen methoden in, zoals het Jongeren Perspectief Fonds en de lesmethode 'Hoe word je rijk?'

Op Leerpark Arnhem krijgen alle leerlingen les met die methode, om zo te voorkomen dat zij schulden maken. Dit programma is opgezet door het landelijke bedrijf MoneyStart. Dat is onderdeel van Schuldenlab NL, waarvan koningin Maxima erevoorzitter is. Babette Schreven is docent economie en geeft financiële educatie aan alle leerjaren op de praktijkschool van Leerpark Arnhem. De methode 'Hoe word ik rijk?' is zowel voor de praktijkschool, het vmbo als de mbo niveau 1- en 2-opleidingen bedoeld. Daarin leren ze bijvoorbeeld hoe ze een telefoonabonnement moeten uitkiezen. Babette Schreven: 'Voor onze leerlingen is rekenen een van de moeilijkste dingen. We laten ze dan uitrekenen of het handiger is om eerst te sparen of per maand te betalen. Of hoeveel het kost als je iets koopt en het pas later betaalt met een app als Klarna. 'Leerlingen zien alleen het laagste bedrag. Zonder iets uit rekenen

kiezen ze daarvoor, met alle gevolgen van dien. Ieder jaar herhalen we deze stof weer. Iedere keer weer een stapje verder.'

De leerlingen krijgen ook gastcolleges over verzekeringen, of over de ingrijpende gevolgen van schulden. Ervaringsdeskundigen staan dan voor de klas. Daarnaast bereidt Babette Schreven haar leerlingen voor op hun volwassen leven na de school. Hoe ze bijvoorbeeld een zorgverzekering en zorgtoeslag aanvragen en hoe de studiefinanciering werkt. 'Wij moeten zogezegd onze leerlingen leren om enveloppen van de Belastingdienst open te maken. Thuis gebeurt dat vaak niet. Wij hebben verschillende leerlingen per jaar die geen DigiD hebben. Wij helpen ze om die opnieuw aan te vragen. En dat gaat zeker niet alleen om nieuwkomers, maar ook om leerlingen die in Nederland zijn geboren.'

Huiswerk

Het praktijkonderwijs heeft twee jaar nadat de leerlingen de school hebben verlaten nog een zorgplicht. Babette Schreven: 'Ze komen vaak terug voor advies over bijvoorbeeld brieven die ze krijgen. Een andere voormalige leerling die nu mbo-niveau 2 doet, komt hier op school haar huiswerk maken, omdat het hier veilig voor haar is. Voor veel voormalige leerlingen van ons is het mbo heel onoverzichtelijk. Ze willen heel graag dat diploma halen om te laten zien dat ze het heus wel kunnen. Maar soms denk ik weleens: "Ga lekker werken." Er is ook voor onze leerlingen op het moment genoeg werk. Op de werkplek kunnen ze ook verder leren en is de begeleiding veel beter. Ze komen vaak uit gezinnen waar niet gewerkt wordt. Wij zijn heel blij dat ze zelf hun geld verdienen en goed voor zichzelf kunnen zorgen. Dat is een hele stap vooruit vergeleken met hun ouders.'

[kader]

Leerpark Arnhem

De wijk Presikhaaf valt onder het Nationaal Programma Arnhem-Oost dat sinds een jaar van start is gegaan. Het heeft achttien jaar de tijd heeft om structurele veranderingen te bewerkstelligen. Hierin werken scholen en buurtorganisaties samen. Ze zetten in op een kansrijke ontwikkeling voor kinderen en jongeren, naast bestaanszekerheid van gezinnen in een gezonde en veilige buurt. Ook heeft de gemeente Arnhem de voorheen commerciële schuldhulpverlening weer naar zich toegetrokken.

Het Leerpark Arnhem in de wijk Presikhaaf heeft drie torens. Eén voor het vmbo en de mbo-niveau 2-opleiding met 380 leerlingen. De tweede toren is voor de praktijkschool en een eigen entree-opleiding met 177 leerlingen. In de derde toren huist sinds twee jaar een vrije school voor voorgezet onderwijs. Deze is een onderdeel van Leerpark Arnhem.